

ŚW. HIERONIM, GENNADIUSZ
ŚW. IZYDOR Z SEWILLI, ŚW. ILDEFONS Z TOLEDO
EBEDJESU (ABDISZO BAR BERICHA)

O ZNAKOMITYCH MEŻACH

CZYLI CO PISARZE
WCZESNOCHRZEŚCIJAŃSCY
PISALI O PISARZACH
WCZESNOCHRZEŚCIJAŃSKICH

Przekład

BP KAZIMIERZ ROMANIUK, WŁADYSŁAW GĄDEK SJ
STANISŁAW BAJKO SJ, TATIANA KRYNICKA, KS. JAN CZUJ
MONIKA OŻÓG, KS. MAREK STAROWIEYSKI

Opracowanie

KS. MAREK STAROWIEYSKI, WOJCIECH STAWISZYŃSKI

Kęty 2023
WYDAWNICTWO
MAREK DEREWIECKI

O znakomitych mężach, czyli co pisarze wczesnochrześcijańscy pisali o pisarzach wczesnochrześcijańskich

PODSTAWY WYDANIA:

- Hieronim ze Strydonu: C.A. Bernoulli (ed.), Hieronymus und Gennadius, *De viris illustribus*, Leipzig 1895, s. 1-57
- Gennadiusz z Marsylii: *De viris illustribus*, ed. E.C. Richardson, TU 14a, Leipzig 1896, s. 57-97
- Izydor z Sewilli: *De viris illustribus*, ed. C. Codoñer Merino, Salamanca 1964
- Braulio z Saragossy: *Praenotatio librorum D. Isidori*, PL 82, 65-68
- Ildefons z Toledo: *De virorum illustrium scriptis*, PL 96, 195-206, [z:] C. Codoñer Merino, Il „*De viris illustribus*” de Ildefonso de Toledo, Salamanca 1972
- Julian z Toledo: *Iuliani Toletani Beati Hildefonsi elogium*, PL 96, 43-44
- Feliks z Toledo: *Sancti Iuliani Toletani episcopi vita seu elogium*, PL 96, 445-452
- Ebedjesu [Abdiszo bar Bericha]: z łacińskiego przekładu J.S. Assemaniego, *Carmen Ebedjesu Metropolitae Sobae et Armeniae Continens Catalogum. Librorum omnium ecclesiasticorum*, Romae 1725, 3-362

Wydanie pierwsze

Recenzenci: ks. prof. dr hab. Piotr Szczur

ks. dr hab. Janusz Lewandowicz

Przekład: ks. bp Kazimierz Romaniuk, Władysław Gądek SJ, Stanisław Bajko SJ,
Tatiana Krynicka, ks. Jan Czuj, Monika Ożóg, ks. Marek Starowieyski

Redakcja naukowa i wprowadzenie: ks. Marek Starowieyski

Redakcja naukowa i indeksy: Wojciech Stawiszyński

Korekta: Łukasz Front

Skład tekstu i projekt okładki: Łukasz Derewiecki

ISBN 978-83-66941-42-7

WYDAWNICTWO MAREK DEREWIECKI

ul. Szkotnia 29a, 32-650 Kęty

tel./fax (33) 8454149, 603931607

e-mail: wydawnictwo@derewiecki.pl

Księgarnia: www.derewiecki.pl

Dystrybucja: tel. 502637305

SPIS TREŚCI

POCHWAŁA MĘŻÓW SŁAWNYCH	6
WYKAZ SKRÓTÓW	7
PRZEDMOWA	9
BIBLIOGRAFIA	18
1. Ogólna	18
2. Pisarze łacińscy starożytni	18
3. Pisarze średniowieczni	22
4. Pisarz syryjski: Ebedjesu (Abdiszo bar Bericha)	24
A. LITERATURA ŁACIŃSKA STAROŻYTNA	25
I. ŚW. HIERONIM I JEGO <i>DE VIRIS ILLUSTRIBUS</i>	25
1. Życie i dzieła św. Hieronima do 394 roku	25
2. <i>De viris illustribus</i> – charakterystyka dzieła	32
3. Dalsze losy dzieła	41
4. Hieronim, <i>De viris illustribus</i> – przekład bp Kazimierz Romaniuk ...	42
II. GENNADIUSZ I JEGO <i>DE VIRIS ILLUSTRIBUS</i>	106
1. Życie i dzieła Gennadiusza	106
2. <i>De viris illustribus</i> – charakterystyka dzieła	108
3. Wydania i opracowania dzieła Gennadiusza	111
4. Gennadiusz, <i>O znakomitych mężach</i> – przekład Władysław Gądek SJ	113
III. DWAJ PISARZE HISZPAŃSCY: IZYDOR Z SEWILLI	
I ILDEFONS Z TOLEDO	150
1. Św. Izydor z Sewilli i jego twórczość	150
2. Św. Ildefons z Toledo i jego twórczość	153
3. Dwa dzieła hiszpańskie: <i>De viris illustribus</i> Izydora i Ildefonsa i ich charakterystyka	154

4. Izydor, biskup Sewilli, <i>O znakomitych mężach</i> – przekład Stanisław Bajko SJ	158
Dodatek: Braulio z Saragossy, <i>Wprowadzenie do ksiąg św. Izydora</i> – przekład ks. Marek Starowieyski	176
5. Ildefons z Toledo, <i>Księga o mężach znakomitych</i> – przekład Stanisław Bajko SJ	178
Dodatki – przekład ks. Marek Starowieyski	188
I. Julian z Toledo, <i>Pochwała błogosławionego Ildefonsa</i>	188
II. Feliks z Toledo, <i>Żywot lub pochwała świętego Juliana, biskupa</i> ...	190
6. Inni pisarze wczesnochrześcijańscy o pisarzach wczesno- chrześcijańskich [wybór]: Hieronim, <i>Listy</i> ; Kasjodor, <i>Institutiones</i> [wybór], Izydor, <i>Versus</i> [wybór], oprac. Wojciech Stawiszyński	193
a. Św. Hieronim	194
b. Kasjodor	202
c. Św. Izydor z Sewilli	203
IV. Orygenes [H 54]	204
V. Hilary [H 100]	205
VI. Ambroży [H 124]	205
VII. Augustyn [G 39]	205
VIII. Hieronim [H 135]	206
IX. Jan Chryzostom [H 129]	206
X. Cyprian [H 67]	206
XI. Prudencjusz [G 13], Awit [Iz 36], Juwenkus [H 84], Seduliusz [Iz 20]	206
XII. Euzebiusz [H 81], Orojusz [G 40]	207
XIII. Grzegorz [Iz 27]	207
XIV. Leander [Iz 28]	207
XV. Teodozjusz, Paweł, Gajusz	207
XVI. Kosma, Damian, Hipokrates, Galen	208
 B. LITERATURA ŚREDNIOWIECZNA	209
1. Pisarze łacińscy	209
2. Pisarze bizantyjscy	216
Dodatek: [Autorzy patrystyczni lub późnoantyczni...]	217
 C. EBEDJESU (ABDISZO BAR BERICHA): KATALOG PISARZY WSCHODNIOSYRYJSKICH	220
I. AUTOR I DZIEŁO	220
II. KATALOG PISARZY – CHARAKTERYSTYKA DZIEŁA	221

1. Wiadomości ogólne	221
2. Wstęp i zakończenie – cel dzieła	222
3. Zawartość dzieła	223
a. Biblia	223
b. Pisarze	223
c. Autorzy greccy [EJ 3-48]	224
d. Autorzy syryjscy	225
3. <i>Wiersze Ebedjesu, metropolity Sobe i Armenii, zawierające katalog wszystkich ksiąg kościelnych</i> – przekład ks. Marek Starowieyski	230
UWAGI KOŃCOWE	289
DODATEK: CHRONOLOGIA CESARZY RZYMSKICH I KRÓLÓW WIZYGOCKICH	292
KONKORDANCJA: HIERONIM, GENNADIUSZ, IZYDOR, ILDEFONS, HONORIUSZ Z AUTUN, SIGEBERT Z GEMBLoux, ANONIM Z MELKU, EBEDJESU	296
INDEKS BIBLIJNY	306
INDEKS OSOBOWY	308
INDEKS NAZW LUDÓW, NAZW WŁASNYCH I GEOGRAFICZNYCH	329

POCHWAŁA MĘŻÓW SŁAWNYCH

Wychwalajmy mężów sławnych
i ojców naszych według następstwa ich pochodzenia.
Pan sprawił [w nich] wielką chwałę,
wspaniałą swą wielkość od wieków. [...]
Byli twórcami melodii muzycznych
i pisali poezje;
mężami bogatymi, obdarzonymi potęgą,
zażywającymi pokoju w swych domach.
Wszyscy ci przez pokolenia byli wychwalani
i stali się dumą swych czasów.
Niektórzy spomiędzy nich zostawili imię,
tak że opowiada się ich chwałę;
ale są i tacy, o których nie pozostała pamięć:
zginęli, jakby wcale nie istnieli,
byli, ale jak gdyby nie byli,
a dzieci ich po nich.
Lecz ci są mężowie pobożni,
których cnoty nie zostały zapomniane,
pozostały one z ich potomstwem,
dobrym dziedzictwem są ich następcy.
Potomstwo ich trzyma się przymierzy,
a dzięki nim – ich dzieci.
Potomstwo ich trwa zawsze,
a chwała ich nie będzie wymazana.
Ciała ich w pokoju pogrzebano,
a imię ich żyje w pokoleniach.
Narody opowiadają ich mądrość,
a zgromadzenie głosi chwałę.

WYKAZ SKRÓTÓW

- Albert – M. Albert, *Langue et littérature syriaques*, w: *Christianismes Orientaux*, Paris 1993, 299-372.
- ANT – *Apokryfy Nowego Testamentu*, opr. ks. M. Starowieyski, 1 (1-2), 2 (1-2), 3, Kraków 2018.
- Baumstark – A. Baumstark, *Geschichte der syrischen Literatur*, Bonn 1922 (Berlin 1968).
- BHM – B. Lambert, *Bibliotheca Hieronymiana Manuscripta*, I-IV, Steenbrugge 1967-1972.
- Bosak – P.G. Bosak, *Encyklopedia wszystkich postaci biblijnych*, 1-2, Kraków 2021.
- Chabot – J.B. Chabot, *Littérature syriaque*, Paris 1934.
- CPL – E. Dekkers, A. Gaar, *Clavis Patrum Latinorum*, Turnhout 1995³.
- Courcelle – P. Courcelle, *Les lettres grecques en Occident, de Macrobe à Cassiodore*, Paris 1942.
- Cytowska-Szelest – M. Cytowska, H. Szelest, *Literatura rzymska. Okres Cesarstwa*, Warszawa 1992.
- DSH – *Gorgias Encyclopedic Dictionary of Syriac Heritage*, ed. S. Brock i inni, Piscataway NJ 2011.
- DThC – *Dictionnaire de Théologie Catholique*, 1-15, Paris 1899-1950.
- Duval – R. Duval, *La littérature syriaque*, Paris 1900.
- EJ – J.S. Assemani, *Bibliotheca Orientalis*, 3, 1, Romae 1725, 3, Hildesheim 2000.
- F – Focjusz, *Biblioteka*, tłum. O. Jurewicz, 1-5, Warszawa 1986-1999.
- FS – *Festschrift*, Księga pamiątkowa ku czci...
- G; Ps.G – Gennadiusz, *De viris illustribus*, ed. E. Richardson, TU 14a, Leipzig 1896, 57-97; Pseudo-Gennadiusz.

- H; Ps.H – Hieronim, *De viris illustribus*, ed. E.C. Richardson, TU 14a, Leipzig 1896, 1-56; Pseudo-Hieronim.
- HE – *Historia Ecclesiastica, Historia Kościoła*.
- Hon – Honorius Augustodunensis (z Autun), *De scriptoribus ecclesiasticis*, PL 172, 197-234.
- Ild – Ildephonsus, *De viris illustribus*, ed. C. Codoñer Merino, Salamanca 1972.
- Iz; Ps.Iz – Isidorus, *De viris illustribus*, ed. C. Codoñer Merino, Salamanca 1964; Pseudo-Izydor.
- Mansi – J.D. Mansi, *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio*, 1-31, Firenze 1759-1798.
- Męczennicy – *Męczennicy*, opr. ks. M. Starowieyski, Kraków 2020.
- MI – [Anonim z Melku]; Anonimi auctoris, *De scriptoribus ecclesiasticis*, PL 213, 963-984.
- NSWP – *Nowy słownik wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa*, red. ks. M. Starowieyski, J.M. Szymusiak, W. Stawiszyński, Poznań 2018.
- Ortiz de Urbina – I. Ortiz de Urbina, *Patrologia Syriaca*, Roma 1965².
- PL – *Patrologia Latina*, ed. J.P. Migne, Paris 1844-1855.
- PLS – *Patrologiae Latinae Supplementum*, ed. A. Hamman, 1-5, Paris 1958-1970.
- Sg – Sigebertus Gemblacensis, *De scriptoribus ecclesiasticis*, PL 160, 547-588.
- Sinko – T. Sinko, *Literatura grecka*, 2, 1-2, 3, 1-2, Kraków 1947, 1948, 1951, 1954.
- Stawiszyński – W. Stawiszyński, *Bibliografia patrystyczna 1901-2016*, Kraków 2017³.
- SWP – *Słownik wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa*, red. J.M. Szymusiak SJ, ks. M. Starowieyski, Poznań 1971.
- SWPW – Ks. M. Starowieyski, *Słownik wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa Wschodu*, Warszawa 1999.
- TU – „Texte und Untersuchungen”, Berlin 1882.

Listy Hieronima cytujemy w tłumaczeniu: J. Czuj / M. Ożóg, t. 1-5, Kraków 2010-2013 [strony z polskim tłumaczeniem oznaczone są *].

PRZEDMOWA

Tytuł tego tomu może wydawać się dziwny. Z jednej strony termin „znakomity mąż”, z drugiej strony historia literatury chrześcijańskiej. Taka jednak jest treść książki: „znakomici mężowie”, jej bohaterowie, to głównie pisarze wczesnochrześcijańscy, tak jak ich widzieli inni pisarze wczesnochrześcijańscy Zachodu i Wschodu.

Spróbujemy spojrzeć na dzieje tej książki, a sięgają one pół wieku wstecz. Gdy w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku Ojciec Jan Maria Szymusiak SJ [† 1987] postanowił wydać słownik wczesnochrześcijańskich pisarzy – brakowało bowiem takowego w literaturze światowej – i rozpoczął do niego przygotowania, zwrócił wtedy uwagę na najstarsze zestawy biografii pisarzy wczesnochrześcijańskich zawarte w dziełach *De viris illustribus* czterech autorów: św. Hieronima, Gennadiusza z Marsylii, św. Izydora z Sewilli i św. Ildefonsa z Toledo i postanowił je włączyć do swojego słownika. Była to myśl nowatorska, która została zrealizowana w wydany w 1971 roku *Słowniku wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa*. Tekst Hieronima wydał osobno w serii „Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy” (tom 6, 1970) w przekładzie redemptorysty, zasłużonego tłumacza dzieł patrystycznych, o. Władysława Szoldrskiego [† 1997], opatrując każdy biogram komentarzem i bibliografią – był to materiał przygotowany do *Słownika*. Inicjatywy wydania pozostałych tekstów nie zdołał zrealizować, stąd też niniejszy tom jest spełnieniem po latach Jego planów.

O przetłumaczenie tekstów do *Słownika* tych czterech pisarzy zwrócił się o. Szymusiak z prośbą do swoich współbraci zakonnych: o. Władysława Gądka i o. Stanisława Bajki [† 2000], którzy przełożyli dzieła św. Hieronima, Gennadiusza, św. Izydora i prawdopodobnie św. Ildefonsa (piszę prawdopodobnie, bo jego przekład odnalazłem w moich papierach bez podania autora, ale w podobnym sposobie wydruku co te poprzednie).

Słownik wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa był już dawno wyczerpany, gdy jego autor, przygotowując nowe wydanie, stwierdził poważne braki w dziedzinie piśmiennictwa wschodniego. Tak powstał *Słownik wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa Wschodu*, wydany w 1999 roku (i uzupełniony w języku czeskim w 2012). Ten nowy materiał został włączony do wydania *Nowego słownika wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa*.

W czasie tych przygotowań zauważono, że istnieje utwór o „mężach znakomitych” pióra syryjskiego metropolity Ebedjesu (Abdiszo bar Bericha), niemający zresztą nic wspólnego z łacińskimi zbiorami biogramów *O sławnych mężach*, a który wnosi sporo nowego materiału do biogramów pisarzy greckich, np. o Teodorze z Mopsuestii, i pokazuje stan znajomości Ojców greckich w świecie syryjskim, ale co najważniejsze, podaje ponad sto biogramów pisarzy syryjskich.

Stąd też zrodził się pomysł przekładu dzieła syryjskiego i połączenia go ze zbiorami pisarzy łacińskich najpierw w *Słowniku wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa Wschodu*, a następnie w *Nowym słowniku wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa*, a w końcu do wydania go w całości, w osobnym – tym tu tomie – z pisarzami łacińskimi, do których dołączyliśmy 199 biogramów pisarzy i zbiorów tekstów wywodzących się z innej tradycji literackiej i na domiar pisanych wierszem.

Tak powstał niniejszy tom, który stanowi *novum* na światowym rynku naukowym, bo chociaż istnieją już liczne przekłady dzieła Hieronima, to – o ile nam wiadomo – istniejące przekłady pozostałych trzech łacinników są bardzo trudno dostępne, gdyż zostały opublikowane przed wielu laty w niszowych wydawnictwach, zaś Abdiszo, poza przekładem łacińskim Assemaniego, ma tylko stary przekład angielski¹, i to oparty na innym czy innych rękopisach jak te, który został wydany przez Assemaniego.

Ponadto dołączono do czterech pisarzy zachodnich odnośniki do trzech najstarszych tekstów średniowiecznych z XII wieku: do *De viris* Honoriusza z Autun, Sigeberta z Gembloux i Anonima z Melku. Uzyskałiśmy w ten sposób pewnego rodzaju historię literatury wczesnochrześcijańskiej, pisaną przez starożytnych i średniowiecznych pisarzy, choć – dodajmy od razu – ich autorzy nie mieli intencji takowej tworzyć. Dzięki temu powstało więc ciekawe studium biografii starożytnej.

¹ Chodzi o tłum. G.P. Badgera z 1852 roku, por. Bibliografia, s. 24.

Specyficznym gatunkiem literatury patrystycznej są katalogi pisarzy, zatytułowane *De viris illustribus* (*O znakomitych mężach*) lub podobnie. Przedstawiamy więc tu grupę tych pisarzy, którzy, niejako mimochodem, spisali pierwsze podręczniki patrologii, pisząc o „znakomitych mężach”, czyli głównie o pisarzach chrześcijańskich, czasami znanych im osobiście lub z lektur dzieł, a czasami tylko z drugiej ręki, tak jak ich postrzegali. Korzystali oni, świadomie czy nieświadomie, z tradycji greckiej biografii perypatetyckiej poprzez łacińskiego pisarza Swetoniusza i w jakiś sposób także przez Cyncerona, który w *Brutusie* zamieścił katalog sławnych oratorów. Takie biografie tworzyli perypatetycy, a potem wymienieni pisarze łacini², których – jak sam się chwali – naśladuje Hieronim, pierwszy autor *De viris* chrześcijańskich; jego zaś naśladują inni, a więc: Gennadiusz w V wieku w Galii, Izydora z Sewilli i Ildefonsa z Toledo, obydwaj w wieku VII w Hiszpanii; ich z kolei naśladują – z odpowiednimi, oczywiście, modyfikacjami – inni pisarze w średniowieczu, renesansie i czasach nowożytnych. Tymi późniejszymi pisarzami zajmujemy się tylko okazjonalnie, a zatrzymamy się w tym tomie na Ildefonsie, autorze z VII wieku, jednym z ostatnich pisarzy Hiszpanii wizygockiej, a więc i epoki patrystycznej, choć będziemy podawali odnośniki do innych pisarzy: wcześniejszych, np. do Kasjodora, i późniejszych – już średniowiecznych autorów pism o „znakomitych mężach”.

Już u Ildefonsa jednak przestają to być „mężowie znakomici” dzięki zasługom pisarskim, a stają się „znakomitymi” jako ważni ludzie Kościoła, świętobliwi biskupi, twórcy klasztorów sławnych w danym regionie.

Jeżeli wczesnochrześcijańskie *De viris* zawierają sporo interesujących wiadomości o literaturze pierwszych wieków, to utwory średniowieczne zazwyczaj podają tylko skrócone wersje czterech wspomnianych utworów, więc tylko podajemy odnośniki do nich przy każdym biogramie, co pozwoli czytelnikowi stwierdzić, czy dany utwór lub autor był w średniowieczu znany czy też nie. *Novis viris illustribus* są bardzo interesujący dla mediewistów, ale już nie dla patrologów.

Jeśli chodzi o pisarzy orientalnych, to, wedle naszej wiedzy, tego rodzaju utwory nie istnieją w żadnym języku chrześcijańskiego Wschodu prócz katalogu pisarzy sporządzonego przez Abdiszo bar Bericha – wielkiego

² Warto zaznaczyć, że pogańscy pisarze kontynuowali biografistykę aż do późnego cesarstwa. Bodajże ostatnim tekstem tego typu jest anonimowy utwór z drugiej połowy IV w. (?) pt. *De viris illustribus urbis Romae / O słynnych mężach miasta Rzymu*, tłum. B.J. Kołoczek, Warszawa, „AKME. Studia Historica” 15/2016, s. 71-147.

uczonego syryjskiego. Jeśli umieszczamy męża zmarłego w 1318 roku wśród pisarzy wczesnochrześcijańskich, to pamiętajmy, że średniowiecze syryjskie było mocno związane z wcześniejszą literaturą patrystyczną. Można powiedzieć, że literatura wczesnochrześcijańska skończyła się na Wschodzie gdzieś w XIV wieku, kiedy to udręczeni przez Mongołów i muzułmanów chrześcijańscy Syryjczycy zaprzestali samodzielnej twórczości pisarskiej, ograniczając się do korzystania ze wspaniałych pomników swojej literatury wieków poprzednich.

Ciekawe jest, że ten gatunek literatury, powstały w Grecji, nie rozwinął się w języku greckim w starożytności chrześcijańskiej. Jedynym utworem tego typu jest przekład pisma św. Hieronima, dzieło bliżej nieznanego Pseudo-Sofroniusza, ale powstały prawdopodobnie już gdzieś w średniowieczu. Nie świadczy to o braku zainteresowania Greków biografią i bibliografią literacką, ponieważ powstawały przecież dzieła omawiające literaturę, ale już w innej formie.

Kimże zatem jest „znakomity mąż”? Dla Hieronima jest to pisarz, od pisarzy biblijnych począwszy, bez względu na to, czy jest ortodoksyjny czy nie: mamy u niego szereg heretyków i Hieronim jest tego świadomy, co nawet zaznacza przy niektórych terminem *haeresiarcha*; dla niego ważne jest tylko to, że był pisarzem, co gorszyło św. Augustyna i co mu on „delikatnie” wyrzucał³.

Hieronim więc zaczyna od najstarszej literatury chrześcijańskiej, to jest od biografii pisarzy biblijnych: od św. Piotra (ciekawe: od Księcia Apostołów, a nie od Ewangelii!), następnie omawia czterech ewangelistów i innych autorów ksiąg Nowego Testamentu. Hieronimowi bowiem zależy na tym, by pokazać poganom, że od samych początków wiary w chrześcijaństwie byli wybitni pisarze. Przy okazji podaje biogramy trzech pisarzy żydowskich (Filona, Józefa Flawiusza i Justusa z Tyberiady) i jednego pogańskiego (Seneki), którzy – jak sądził – w jakiś sposób byli związani z chrześcijaństwem.

Dla teologa Gennadiusza, żyjącego wiek później, „znakomity mąż” to teolog, więc pilnie notuje jego poglądy, osiągnięcia i oczywiście podkreśla jego ortodoksję. Umieszcza jednak, co warto zaznaczyć, wśród „znakomitych mężów” również heretyków. Jednak ogólnie mówiąc, poza teologami inni mniej go interesują. Izydor idzie śladem Gennadiusza, ale podaje nieco

³ Por. Hieronim, *List 67, 9*, s. 148*.

BIBLIOTEKA EUROPEJSKA

w przygotowaniu:

1. M. Blondel, *Działanie. Próba krytyki życia i nauki o praktyce* – tłum. Piotr Rak
2. E. Cassirer, *Logos, Dike, Kosmos* – tłum. Przemysław Parszutowicz
3. K. Ingarden, R. Kuliniak, M. Pandura, *Roman Witold Ingarden (1893–1970). Fenomenolog ze szkoły Edmunda Husserla*
4. B. Judkowiak, R. Kuliniak, M. Pandura, Ł. Ratajczak, *Izydora Dąmbska (1904–1983). Mądrość i prawda*
5. P. Tillich, *Historia myśli chrześcijańskiej*, t. I–II – tłum. Jacek A. Prokopski i Nadija Łomanowa-Barańska
6. K. Twardowski, *Lwowskie wykłady akademickie*, t. IV (*Wykłady z psychologii*), cz. I – red. Radosław Kuliniak, Mariusz Pandura, Łukasz Ratajczak
7. K. Twardowski, *Lwowskie wykłady akademickie*, t. IV (*Wykłady z psychologii*), cz. II – red. Radosław Kuliniak, Mariusz Pandura, Łukasz Ratajczak